

TRAKŲ R. LENTVARIO “VERSMĖS” GIMNAZIJA

IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA

“PAKELIUI Į MOKYKLĄ”

LENTVARIS

2016

PRITARTA
Trakų rajono savivaldybės tarybos
2016 m. rugpjūčio 4 d.
sprendimu Nr. S1-179

PATVIRTINTA
Lentvario „Versmės” gimnazijos
direktoriaus rugpjūčio 22 d.
įsakymu Nr. V-59

IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA

“PAKELIUI Į MOKYKLĄ”

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

Oficialus įstaigos pavadinimas – Trakų r. Lentvario „Versmės” gimnazija

Adresas – Lauko g. 20, LT-25119 Lentvaris, Trakų rajono savivaldybė

Teisinė forma – biudžetinė įstaiga.

Steigėjas – Trakų rajono savivaldybės taryba, Vytauto g. 33 LT-21106, Trakai.

Ugdomoji kalba – rusų.

Ugdymo forma – grupinio ugdymo forma kasdieniniu būdu.

Įstaigos grupė - bendrojo ugdymo mokykla.

Tipai:

pagrindinis tipas – gimnazija;

kiti tipai: ikimokyklinio ugdymo įstaiga lopšelis-darželis, pradinės mokyklos tipo pradinė mokykla, pagrindinės mokyklos tipo pagrindinė mokykla.

Trakų r. „Versmės” gimnazija siekiama tenkinti pagrindinius 3 – 6 metų vaiko poreikius: saugumo, sveikatos, judėjimo, žaidimo, bendravimo, bendradarbiavimo, pažinimo, saviraiškos. Programa orientuota į vaiko poreikių tenkinimą. Vaiko poreikis turėti geras socialines, edukacines vystimosi sąlygas yra vienas pagrindinių ir su vaiko amžiumi nesikeičiančių interesų.

Gimnazija yra vieninga ugdymo(si) institucija, užtikrinanti ugdymo ir socializacijos tęstinumą, galimybę sėkmingiau spręsti adaptacijos problemas, kokybišką tėvų (globėjų) ir pedagogų bendravimą, bendradarbiavimą. Programa teigia, kad šeima yra pirmasis vaiko mokytojas bei remiasi nuostata, kad šeimos dalyvavimas yra svarbiausia sąlyga stiprinant ir plečiant vaikų ugdymą grupėje, atsižvelgiant į namuose įgytus pomėgius ir žinias. Tėvai (globėjai) nuolat gauna informaciją apie įstaigos darbo organizavimą, jos veiklos tikslus, uždavinius, ugdymo(si) turinį, skatinami dalyvauti ugdymo procese – teikti siūlymus organizuojant ugdymo procesus, organizuoti ekskursijas, asistuoti auklėtojai, talkinti organizuojant šventes ir pramogas, formuoti grupės aplinką.

Gimnazijos pedagogų komanda – kvalifikuota, kompetentinga, gebanti keistis, nuolat besimokanti, ieškanti naujovių ir jas įgyvendinanti, laiku reaguojanti į vaikų poreikius bei tėvų lūkesčius. Ikimokyklinio ugdymo auklėtojos turi aukštąjį išsilavinimą, nuolat kelia kvalifikaciją kursuose ir seminaruose, semiasi patirties lankydamos kitas ikimokyklinio ugdymo įstaigas. Su

vaikais, turinčias kalbos ir komunikacijos sutrikimų, dirba logopedas tinkamai įrengtame kabinete. Meninius vaikų gabumus ugdo kvalifikuotas muzikos pedagogas.

Remiantis Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija 12 straipsniu, mokykla privalo suteikti vaikui galimybę reikšti savo nuomonę, siūlyti sumanymus, dalyvauti priimant sprendimus, turinčius įtakos vaiko aplinkai, dienos ritmui, gebėjimų ugdymui(si) ir kt.

Gimnazija vadovaudamasi Vaiko gerovės valstybės politikos koncepcija siekia, kad ugdomas vaikas įstaigoje turi jaustis orus ir saugus dėl savo rasinės, kultūrinės ir tautinės tapatybės.

Ikimokyklinio ugdymo grupių dienos trukmė 11 val., atsižvelgiant į tėvų poreikius gimnazijos sudarytos galimybės, vaikus palikti nuo 7.00 iki 18.00 val. Ikimokyklinio ugdymo grupėse ugdomi vaikai nuo 3 (2,5) iki 6 metų vaikai ugdomi priešmokyklinio ugdymo grupėje.

Gimnazijos sukurtos visos būtinos sąlygos vaikų ugdymui, žaidimams ir poilsiui: biblioteka, kompiuterinė klasė, sporto ir aktų salės, futbolo aikštelė, atskira lauko žaidimų aikštelė, šalia priešmokyklinės ir ikimokyklinių grupių įrengtas koridorius pritaikytas sporto užsiėmimams, grupių patalpos suskirstytos į erdves įvairiems vaikų interesams tenkinti. Saugi, patraukli, patogi ir gerai suplanuota grupės aplinka padeda vaikams įsitraukti į siūlomas veiklas ir pasiekti iškeltus tikslus.

Programos pagrindiniai principai, tikslai ir uždaviniai, ugdymo kryptys bei ugdymo turinys orientuotas į vaikų poreikių tenkinimą: žaisti, patirti, atrasti, aktyviai reikštis įvairiomis meninės raiškos priemonėmis, būti pastebėtiems, pripažintiems. Įstaigoje vaikas ugdomas įvairiapusiškai. Gimnazijoje integruotai ugdomi vaikai, turintys specialiųjų ugdymo(si) poreikių. Gimnazija teikia visapusišką pagalbą vaikams iš socialiai remtinų šeimų.

Gimnazija atvira visuomenei, glaudžiai bendradarbiauja su šeima, stengiasi įtraukti tėvus į įstaigos gyvenimą, kad jie būtų pilnaverčiai ugdymo proceso dalyviai ir aktyvūs bendruomenės nariai. Tėvų dalyvavimas įstaigos gyvenime lemia vaikų pasiekimus, motyvaciją, savivertę ir elgesį. Gimnazijoje vyksta daug įvairių kultūrinių renginių, suburiančių ne tik gimnazija bet ir miesto bendruomenę, kai kurie iš jų jau tapo tradiciniais, tai: Rugšėjos 1-osios šventė, Mokytojų dienos šventė, Kalėdinė šventė, Užgavėnės, Vasario 16-osios minėjimas, šaškių turnyras, Motinos dienos šventė, baigiamoji mokslo metų šventė, Vaikų gynimo diena ir kt.

Vaikams turi būti keliami pamatuoti reikalavimai, suteikta galimybė ugdytis taip, kad būtų maksimalizuota ugdymo(si) sėkmės galimybė. Suaugusiojo vaidmuo – padėti vaikams nugalėti kliūtis tobulėjimo kelyje. Šiuolaikinis ugdymas grindžiamas supratimu, kad ugdymas(is) yra konstruktyvi paties individo veikla, sudarant jam ugdymo(si) sąlygas bei suteikiant paramą. Vaikai ugdomi, remdamiesi sukaupta patirtimi, įgūdžiais bei jiems būdingais pasaulio pažinimo ir mokymosi būdais. Pedagogas privalo parinkti ugdymo metodus, kurie tenkintų individualius vaiko poreikius. Programa remiasi Lietuvos strateginiuose švietimo dokumentuose išskiriamosiomis prioritetinėmis laukiamų ugdymo rezultatų kryptimis: vaiko individualių galių plėtojimu, t. y. pozityviai nusiteikęs, vaiko santykių su kitais plėtojimu, t. y. bendraujantis ir bendradarbiaujantis bei aktyvus visuomenės narys, ir vaiko įgalinimas mokytis, t. y. pasirengęs mokytis visą gyvenimą.

Programoje pirmiausia orientuojamasi į svarbiausius atitinkamo amžiaus tarpsnio vaikų poreikius bei gebėjimus. Programoje vaikų amžius siejamas su pasiekimų žingsniais: 2 žingsnis – 2 metai, 3 žingsnis – 3 metai, 4 žingsnis – 4 metai, 5 žingsnis – 5 metai, 6 žingsnis – 6 metai. Vaiko pasiekimų žingsniai veda link ikimokyklinio ugdymo(si) rezultato – šešerių metų vaiko esminių nuostatų ir gebėjimų, kurios pateiktos programoje:

Programa parengta vadovaujantis Ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų aprašu, Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašu bei pagrindiniais teisiniais dokumentais, reglamentuojančiais ikimokyklinio ugdymo(si) veiklą: Lietuvos Respublikos švietimo įstatymu,

Vaiko teisių konvencija, Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymu, Vaiko gerovės politikos koncepcija, Lietuvos Respublikos Konstitucija ir Gimnazijos nuostatais.

II. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

Gimnazijos ugdymas orientuojamas į vaiko socialinės patirties sklaidą ir poreikius, aplinką, kurioje visuminis vaiko ugdymasis būtų inspiruojamas pažinimo ir atradimo džiaugsmu. Atsižvelgiant į numatytą programos tikslą bei tikslo realizavimo etapus, gimnazija vaikų ugdymą(si) organizuoja vadovaujantis šiais principais:

Humaniškumas – pripažįstama vaiko teisė būti skirtingam, gerbiamam kaip asmenybe; sudaromos sąlygos įvairių vaiko galių plėtojimui, harmoningam asmenybės vystymuisi.

Ugdymo individualizavimas – grindžiamas kiekvieno vaiko asmenybės pažinimu, poreikių, interesų, galimybių išryškinimu ir atskleidimu. Sąlygų sudarymu tobulinti mažiau išuždytas vaiko raidos sritis.

Visuminis, integralus ugdymas – skatinama vaiko asmenybės raida, atsižvelgiama į kultūros dėsningumus, siekiama kūrybinių galių, mąstymo, veiksmų plėtotės, vertybinių nuostatų.

Specialiųjų poreikių vaikų ugdymas – grindžiama tolerancija kitokiam nei visi, pagarba vaikų skirtumams. Ugdymo turinys bei ugdymo aplinka pritaikoma specialiųjų poreikių vaiko kompetencijoms plėtoti.

Šeimos ir gimnazijos sąveika grindžiama tėvų ir pedagogų iniciatyvų derinimu, partnerystės plėtojimu, pedagoginiu švietimu.

Tęstinumas – ikimokyklinio ugdymo turinys derinamas su ugdymu(si) šeimoje ir su mokykla.

Žaismės – pedagogas sukuria sąlygas vaiko žaidimams ir saviraiškai.

Konfidencialumo - teikiama informacija apie vaiko ugdymo(si) pasiekimus ir problemas tik asmeniškai šeimai.

Grižtamojo ryšio - skatinamas šeimos ir auklėtojų keitimasis informacija apie vaiko ugdymą(si), nuolatinis ugdymo proceso vertinimas, auklėtojo veiklos refleksija padedanti analizuoti vaikų pasiekimus ir inspiruojanti kokybinius pokyčius.

Tautiškumo - siekiama padėti augančiam vaikui perimti lietuvių tautos kultūros vertybes, papročius, tradicijas, jas puoselėti ir kartu kurti savo tapatybę šiuolaikinėje visuomenėje.

Tėvų ir pedagogų bendravimas ir bendradarbiavimas grindžiamas pasitikėjimu, abipuse pagarba bei dėmesiu. Siekiama, kad gimnazijos personalas ir šeimos taptų ugdymo proceso partneriai. Sąveikaujant su šeima vadovaujamasi principu, kad viskas, kas daroma, daroma vaiko labui.

III. IKIMOKYKLINIO UGDYMO TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

TIKSLAS:

Atsižvelgiant į pažangiausias mokslo ir visuomenės raidos tendencijas, kurti tinkamas sąlygas, padėsiančias vaikui tenkinti prigimtinius, kultūrinius, socialinius, pažintinius poreikius.

UŽDAVINIAI:

- Ugdyti vaiko socialinius įgūdžius, skatinti bendrauti ir bendradarbiauti su bendraamžiais ir suaugusiais, plėtojant individualią patirtį.
- Saugoti, palaikyti ir stiprinti vaiko psichinę, fizinę sveikatą, užtikrinti saugumą, tenkinti aktyvumo ir judėjimo poreikį.

- Sudaryti galimybę vaikui patirti pažinimo džiaugsmą, plėtoti supratimą apie aplinkinį pasaulį, vystyti intelektualinius gebėjimus.

- Puoselėti vaiko poreikį taisyklingam kalbėjimui, turtinti ir aktyvinti kalbą kaip saviraiškos, pažinimo, bendravimo priemonę.

- Skatinti vaiko saviraišką, kūrybinius gebėjimus, padėti suvokti meno svarbą žmogaus gyvenime.

- Puoselėti rusų kalbą, supažindinti su rusų tautos kultūra ir tradicijomis.

- Plėtoti specialiųjų poreikių vaikų gebėjimus, tenkinti individualius jų poreikius.

Ugdymo vertybės. Siekiama, kad vaikas taptų:

1. oria, laisva, kūrybiška asmenybe;

2. aktyviu bendruomenės dalyviu, tolerantišku skirtybėms;

3. sėkmingai besimokančiuoju.

IV. UGDYMO TURINYS, METODAI IR PRIEMONĖS. UGDYMO TECHNOLOGIJOS

Ugdymo programoje numatytas ugdymo turinys leidžia pedagogams kūrybingai organizuoti savo veiklą, atsižvelgiant į vaikų amžiaus tarpsnio ypatumus, jų patirtį ir individualumą bei ugdytinas kompetencijas. Tai duoda galimybę pedagogams laisvai rinktis metodus ir priemones, lanksčiai ir kūrybiškai taikyti siūlomą ugdymo turinį siekiant sėkmingo programos įgyvendinimo. Metodai parenkami atsižvelgiant į vaikų norus, pedagogų sumanymus, vietą, šeimos rekomendacijas, pedagogų gerąją patirtį.

Pagrindinis ugdymo(si) metodas – **žaidimas**.

Vaizdinis metodas – naudojamas vaizdinių formavimui apie vaikus supančio pasaulio objektus ir reiškinius.

Praktinis metodas – jo pagalba vaikams padedama per veiklą pažinti ir suprasti juos supančią aplinką.

Žodinis metodas – suteikia galimybę perduoti informaciją.

Kūrybinis metodas – sudaro sąlygas vaikams kelti ir įgyvendinti savo idėjas, ieškoti problemų sprendimo būdų.

Projektinis metodas – padeda formuoti įvairesnį ugdymo procesą ir spręsti iškilusias problemas.

Gimnazijos ugdymo(si) aplinka aprūpinta įvairiomis priemonėmis, skatinančiomis vaiko aktyvumą, norą pažinti, stebėti, kurti, tyrinėti, ieškoti, atrasti, bendrauti ir bendradarbiauti. Ugdymo(si) priemonės tikslingos, veiksmingos, įvairios ir keičiamos pagal galimybę.

Yra šios ugdymo(si) priemonės: vaizdinės, žaidimų ir kūrybos bei įvairios medžiagos.

Vaizdinės ugdymo(si) priemonės pažintinei veiklai, kalbos ugdymui, tautiškumo formavimui.

Žaidimų ir kūrybos priemonės bei medžiagos: žaidimai ir žaislai socialinių įgūdžių raidai, priemonės meniniam ugdymui, fizinei veiklai. Visos priemonės išdėstytos taip, kad vaikams būtų prieinamos, skatintų žingeidumą, norą žaisti.

Šiuolaikinio kryptingo ugdymo užtikrinimui, organizuojant ugdymo procesą taikomos **informacinės technologijos** (kompiuteris, fotoaparatas, projektorius), naudojamosi internetu,

ryšiais (telefonu, skype). Informacinės technologijos natūraliai integruojamos į visas ugdymo sritis.

Pateikiamos ugdymo(si) technologijos, kurios sudaro pedagoginio darbo pagrindą. Programoje ugdymas grindžiamas šiomis technologijomis: kūrybinės vaiko ir pedagogo sąveikos, ugdymo(si) situacijų modeliavimo, pavyzdžio, situacinio ir spontaniškojo ugdymo, ugdančiosios aplinkos kūrimo.

Kūrybinės vaiko ir pedagogo sąveikos technologija

- Kuriamos situacijos, kuriose vaikai gauna naujų įspūdžių: išvykos, ekskursijos, tyrinėjimai, stebėjimai, susitikimai, sveikatos valandėlės, dienos, savaitės ir kt.

- Vykdomi projektai.

- Auklėtoja įtraukia vaikus į veiklą, atsižvelgdama į vaikų pasiūlytas idėjas, kylančias problemas, pati pasiūlydama temą, idėją, sumanymą, ką būtų galima daryti, skatina vaikus kurti, atrasti, tirti, pati pateikia vaikams įdomios ir būtinos informacijos.

- Palaiko visus vaikų sumanymus, padeda juos išplėtoti, praturtinti.

- Priimami bendri sprendimai, susitarimai dėl veiklos.

- Vaikams plėtojant veiklą auklėtoja nuolat bendrauja su jais. Pastebi vaikų interesus, norus, jų gebėjimo lygį, pateikia informacijos, ko nors pamoko, praturtina vaikų patirtį.

- Grupėje dominuoja kūrybinė veikla, eksperimentavimas, reikiamos informacijos paieška.

- Veikla planuojama iš anksto, atsižvelgiama į vaikų norus. Planai lanksčiai keičiami, atsižvelgiant į konkrečią situaciją grupėje.

Ugdymo(si) situacijų modeliavimo technologija

Auklėtoja kuria ugdymo(si) situacijas, žadina vaikų iniciatyvą, netiesiogiai vadovauja ugdymo(si) procesui:

- Užduoda tam tikra seka sudėliotus klausimus, kurie skatina vaikus kalbėti apie savo jausmus, patirtį, pagalvoti apie visai naujus, netikėtus dalykus, išbandyti naują veiklą, spręsti problemas.

- Vaikai skatinami klausinėti auklėtoją, klausinėti vieni kitus, plėtojami dialogai.

- Organizuojamas „minčių lietus“ – vaikai skatinami pasakyti kuo daugiau minčių, sprendimų, idėjų.

- Priiminėjami bendri sprendimai, numatomos taisyklės, susitarimai, vaikai skatinami išreikšti savo nuomonę, skatinami priimti asmeninius sprendimus.

Pavyzdžio technologija

- Auklėtoja veikia vaikų akivaizdoje ir taip skatina ją mėgdžioti.

- Auklėtoja, kaip vaikų žaidimų ar veiklos partnerė kartu žaidžia, dainuoja, šoka, vaidina.

- Tėvai skatinami dalyvauti ugdymo procese, kad vaikas turėtų galimybę mokytis iš jų patirties.

Situacinio ir spontaniškojo ugdymo technologija

- Auklėtoja pritaria vaiko veiklai, ją gerbia, laiko vertinga patirtimi.

- Emociškai palaiko vaiko veiklą: pagiria, pasidžiaugia.

- Ugdomui panaudoja netikėtai susidariusias situacijas.

- Plėtojamas vaiko inicijuotas pokalbis, žaidimas, eksperimentas, kita veikla: auklėtoja jį palaiko, pateikia gerų pasiūlymų, medžiagų, padeda įsitraukti kitiems vaikams.

- Iš anksto numatyta veikla keičiama, jei išryškėjo vaikų noras kitai veiklai.

Ugdančiosios aplinkos kūrimo technologija

- Auklėtoja kartu su vaiku sistemingai ir kryptingai sukuria ergonomišką ugdymo(si) aplinką, kurioje yra pakankamai įvairių ugdomųjų priemonių, skatinančių aktyvią vaiko veiklą, jo smalsumą, kūrybiškumą.

- Auklėtoja parenka ir patogiai išdėsto vaiko ugdymąsi skatinančias priemones įvairioms ugdymo(si) sritims.

- Sukuria grupėje jaukius kampelius, centrus vaikų veiklai.

- Pripažįstama vaiko teisė rinktis veiklą, buvimo vietą, draugus, laisvai judėti iš vienos erdvės į kitą.

- Parenkamos priemonės ir žaislai, su kuriais vaikas veikdamas lengvai pastebi savo klaidą, pats gali pasitikrinti ir pasitaisyti.

- Parenkamos vaizdžios priemonės, padedančios vaikui atrasti realiaame gyvenime egzistuojančius dėsnius (formos, dydžių, skaičių sekos, „metų rato“ ir kt.).

- Parenkamos kūrybiškumą skatinančios medžiagos, žaislai, priemonės.

- Parūpinama priemonių skirtų tyrinėti visais jutimais, eksperimentuoti.

- Sudaromos sąlygos vaikui veikti netrukdomam, pačiam pasirinkti priemones, veiklą, žaidimų draugus.

- Aplinkoje yra įranga ir ugdymo priemonės, pritaikytos ir berniukams, ir mergaitėms.

Grupės aplinka

Grupės patalpos padalinamos į veiklos centrus. Kiekviename grupės veiklos centre žaislų ir priemonių turi pakakti keliems vaikams. Veiklos centrai tampa laboratorijomis, kuriose patys vaikai mokosi žaisdami ir naudodami įvairias priemones. Vaikai keliauja iš vieno centro į kitą. Jų ugdymui išnaudojamos visos grupės erdvės. Auklėtoja, parinkdama ugdymo(si) turinį, atsižvelgia į vaikų poreikius, tėvų lūkesčius, grupės aplinką. Ugdymo turinys visai grupei pritaikomas orientuojantis į bendrus grupę lankančių vaikų poreikius, ypatumus bei kompetencijas.

Veiklos centruose ugdomos vaiko kompetencijos:

- Dailės centras – meninė, komunikavimo, pažinimo, socialinė, sveikatos saugojimo;
- Gamtos tyrinėjimo centras – pažinimo, socialinė, komunikavimo, meninė, sveikatos saugojimo;
- Statybinių žaidimų centras – pažinimo, socialinė, komunikavimo, meninė, sveikatos saugojimo;
- Kalbos centras – komunikavimo, socialinė, pažinimo, meninė, sveikatos saugojimo.
- Matematikos ir konstravimo centras – pažinimo, socialinė, komunikavimo, meninė, sveikatos saugojimo;
- Vaidmeninių žaidimų centras – socialinė, meninė, komunikavimo, pažinimo, sveikatos saugojimo.
- Judėjimo centras – sveikatos saugojimo, socialinė, pažinimo, komunikavimo, meninė;
- Lauko žaidimų centras – sveikatos saugojimo, pažinimo, socialinė, komunikavimo, meninė.

Kitos ugdymo turinio pristatymo galimybės:

- ✓ temos pagal sezoniškumą;
- ✓ temos pagal vaikų pasiūlytas idėjas;
- ✓ temos pagal kasdieninio gyvenimo aktualijas;
- ✓ temos pagal iškilusias problemas;
- ✓ temos apie mūsų namus, įstaigą, miestą;
- ✓ įvairūs projektai.

V. SPECIALIŲJŲ (KITOKIŲ) UGDYMO POREIKIŲ TURINČIŲ VAIKŲ UGDYMAS

Kitokius ugdymosi poreikius turintys vaikai, (kurių raida vienoje ar keliose srityse, lyginant su kitais vaikais, pasižymi savitumu, lėtesne veiklos sparta, didesniu judrumu, kalbos, vaizdo suvokimo ypatumais ir pan.), reikalaujančiu šalia įprastų ugdymo būdų ieškoti kitokių ugdymo metodų, individualaus ir/ar kitokio ugdymo organizavimo. Kitokių ugdymosi poreikių turinčio ikimokyklinio amžiaus vaiko ugdymo tikslas iš esmės yra toks pat kaip ir vaiko, neturinčio raidos sunkumų: išmokyti būti kiek galima savarankiškesniam, įgyti mokėjimo mokytis gebėjimų, lavinti turimus gebėjimus. Tai reiškia, kad ši programa taikoma atsižvelgiant į kiekvieno vaiko individualius gebėjimus ir jais remiantis, numatyti ugdymo galimybes. Taigi vaikui keliami ugdymo tikslai gali ir nesiskirti nuo kitų grupės vaikų tikslų.

VI. UGDYMO PASIEKIMAI IR JŲ VERTINIMAS

Ikimokyklinio ugdymo rezultatas yra vaikų pasiekimai.

Vertinimas – tai nuolatinis informacijos apie vaiką, jo ugdymo(si) ypatumus bei daromą pažangą kaupimas ir apibendrinimas. Vertinimas turi būti atliekamas taip, kad garantuotų psichologinį saugumą, gerą vaiko savijautą, padėtų išgyventi sėkmės jausmą, motyvuotų ugdytis bei įveikti kliūtis.

Auklėtoja nuolat stebi ir fiksuoja vaikų veiklą ar elgesį. Vaikų stebėjimas numatomas savaitiniuose ugdymo planuose.

Vaiko pasiekimai įvertinami du kartus per mokslo metus: rugsėjo mėnesį daromas pirminis vertinimas, gegužės mėnesį – baigiamasis vertinimas (apibendrinant pokyčius, įvykusius per mokslo metus). Prireikus atliekami tarpiniai vaiko pasiekimų vertinimai.

Ugdymo pasiekimų vertinimo vykdytojai ir dalyviai: vaikai, tėvai, pedagogai. Vaiką vertina auklėtojai, logopedas, meninio ugdymo pedagogas, gimnazijos vadovai.

Vaiko pasiekimai vertinami vadovaujantis šiais vertinimo kriterijais:

- ugdymo(si) pasiekimų vertinimas yra visuminis. Jis vyksta nuolat, kad vaikas kiekvieną kartą neliktų nepastebėtas, o tėvai gautų aiškią ir savalaikę informaciją apie vaiką;
- vaikas vertinamas ir pagal atskirų ugdymo sričių pasiekimus, atsižvelgiant į penkias kompetencijas: pažinimo, socialinę, komunikavimo, meninę ir sveikatos;
- vertinant atsižvelgiama ne į vaiko nesėkmės, o jo daromą pažangą;
- vertinant vaiko pasiekimus laikomasi vertinimo ir jų pateikimo etikos reikalavimų, užtikrinamas jų laikymo saugumas.

Ugdymo pasiekimų vertinimo metodai ir būdai: stebėjimas, pokalbiai su vaiku natūralioje kasdieninėje aplinkoje, vaiko veiklos ir kūrybos produktų analizė, vaiko kalbos bei veiklos garso bei vaizdo įrašai, esant poreikiui atskiros ugdymo srities tyrimai, pokalbiai su vaiko tėvais.

Ugdymo pasiekimų vertinimo rezultatai fiksuojami grupės dienyne.

Vertinimo rezultatai aptariami individualiai pokalbiuose su tėvais, su gimnazijos administracija, ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogais, metodinės grupės susirinkimuose, Vaiko gerovės komisijos posėdžiuose.

Mokytojų tarybos posėdžiuose auklėtojai pateikia bendrą informaciją apie grupės pasiekimus, siejant juos su grupės ugdymo tikslais ir uždaviniais, bei numatant ateities perspektyvą ir žingsnius.

VII. VAIKŲ UGDYMOSI KRYPTYS

1. Kasdieninio gyvenimo įgūdžiai

Gyvenimo įgūdžiai – tai gebėjimai prisitaikyti kolektyve ir elgtis pozityviai. Pagrindinės sritys, rodančios vaiko kasdienio gyvenimo įgūdžius, yra gebėjimas: valgyti ir gerti, elgtis prie stalo; praustis; apsirengti ir nusirengti ir t.t.

Gebėjimas valgyti ir gerti.

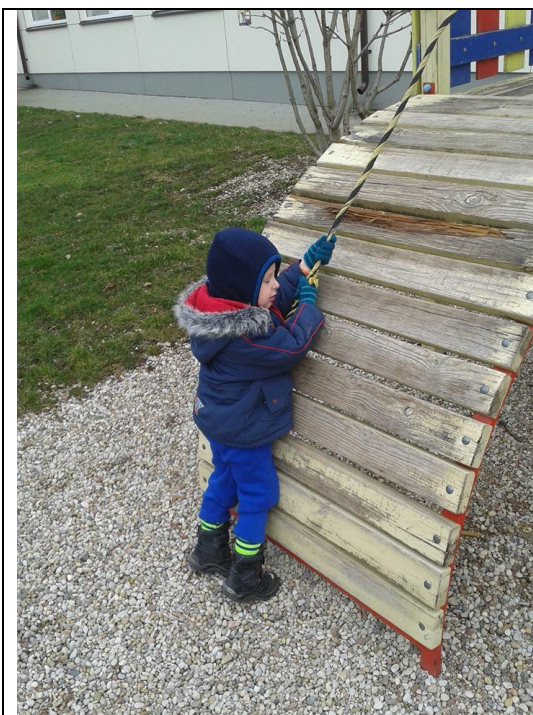
Kasdienio gyvenimo įgūdžiai yra labai svarbūs kiekvienam žmogui. Vaikai jų neturėdami yra nuolat priklausomi nuo kitų žmonių. Tačiau programoje į vaikų kasdieninio gyvenimo įgūdžių ugdymąsi žiūrima plačiau - padedama vaikui perimti svarbus sveikos gyvensenos įgūdžius: savęs pažinimo, savitvarkos, tinkamo maitinimosi, saugaus elgesio, sveikatos saugojimo ir stiprinimo.

Vaiko pasiekimai			
2-3 metų	3-4 metų	4-5 metų	5-6 metų
-Bando savarankiškai praustis, šluostytis, -Rengtis. -Bando valgyti ir gerti savarankiškai. -Pats nueina į tualetą, suaugusiojo padedamas susitvarko.	-Pasako, ko nori ir ko nenori valgyti. -Padedamas bando praustis, nusišluostyti veidą, rankas. -Valgo gana tvarkingai. -Pasako, kaip elgtis su pavojingais daiktais (degtukais, vaistais ir pan.).	-Pradedą naudoti stalo įrankius. -Savarankiškai apsirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna batus. -Padedą vieną kitą daiktą į vietą. -Domisi, kuris maistas sveikas ir naudingas.	- Naudojasi asmeniniais higienos reikmenimis. -Dažniausiai savarankiškai tvarkosi žaislus ir veiklos vietą. -Padedamas pasirenka drabužius ir avalynę pagal oro sąlygas.

Vaiko veiksenų pavyzdžiai	
Ankstyvasis amžius: - bando savarankiškai praustis, šluostytis, rengtis; - nešioja, sodina, guldo, vežioja didelius minkštus žaislus; - pavalgius, nusineša savo puodelį; - valo dulkes kartu su auklėtoja; - žaidimo pagalba susipažįsta su higienos reikmenimis: muilu, rankšluosčiu, nosine ir šukomis; - atlieka veiksmus su higienos priemonėmis, vėliau juos naudoja žaisdami.	Ikmokyklinis amžius: - rengia, šukuoja, prausia lėles; - žaidžia didaktinėmis priemonėmis (segiojimas, rišimas, varstymas); - dėlioja paveikslėlius „Kada kaip rengiamės?“; - prieš valgio gaminimą nusiplauna rankas, užsiriša skarelę ar užsideda kepuraitę, po darbo sutvarko darbo vietą; - žinias įtvirtina individualių užsiėmimų metu, per žaidimus, pokalbių metu; - sužino apie sveiką gyvenimo būdą, higieninius reikalavimus.

2. Fizinis ugdymasis

Sveika gyvensena – tai kasdienis gyvenimo būdas, kuris stiprina ir tobulina organizmo rezervines galimybes, padeda išlikti sveikam, išsaugoti ar net gerinti savo sveikatą. O fizinis aktyvumas – būtinas sveikos gyvensenos veiksnys! Fizinio aktyvumo poveikis vaikams: gerina funkcines organizmo galimybes, palengvina organizmo prisitaikymą prie kintančių aplinkos sąlygų, didina, teigiamai veikia visas raumenų grupes, formuojami nauji motoriniai įgūdžiai, lavinama jėga, greitumas, vikrumas, ištvermė, koordinacija ir pusiausvyra.

Sportas lauke

Fizinis aktyvumas – tai kryptinga vaiko veikla, gerinanti fizines galias, kurios būtinos norint pasiekti ir išlaikyti aukštą sveikatos ir fizinio išsivystymo lygį. Gryname ore praleistas laikas ir fiziniai pratimai grūdina organizmą, teigiamai veikia kaulų, raumenų, nervų sistemas. Skatinamas vaikų fizinis aktyvumas užtikrina sveiką augimą ir vystymąsi, gerą savijautą, nervų sistemos veiklą, ko pasėkoje gerėja ugdymosi rezultatai. Fizinis aktyvumas tai ne maratonai ar valandų valandas sportavimas sporto salėje, tai judrieji žaidimai, estafetės, pasivaikščiojimai, darbinė veikla, sportinės pramogos.

Vaiko pasiekimai			
2-3 metų	3-4 metų	4-5 metų	5-6 metų
-Pastovi ant vienos kojos (3-4 sekundes). -Bėga keisdamas kryptį, greitį. -Lipa ir nulipa laiptais. -Peršoka liniją. -Įkerpa popieriaus kraštą.	-Stovėdamas pasistiebia, atsistoja ant kulnų, stovėdamas ir sėdėdamas atlieka įvairius judesius kojomis bei rankomis. -Išlaiko pusiausvyrą eidamas nedideliu paaukštinimu. -Šokinėja abiem ir ant vienos kojos.	-Stovėdamas pasistiebia. -Atsistoja ant kulnų. -Stovėdamas ir sėdėdamas atlieka įvairius judesius kojomis bei rankomis. -Eina ant pirštų galų. -Ištiestomis rankomis pagauna didelį kamuolį. -Šokinėja abiem ir ant vienos kojos, nušoka nuo paaukštinimo.	-Eina ratu. -Poroje, prasilenkiant, gyvatėle, atbulomis, šonu. -Bėga pristatomu ar pakaitiniu žingsniu, aukštai keldamas kelius, bėga suoleliu, įkalnėn, nuokalnėn. -Šokinėja ant vienos kojos. -Su kamuoliu atlieka sporto žaidimų elementus, žaidžia komandomis, derindami veiksmus.

Vaiko veiksenų pavyzdžiai	
Ankstyvasis amžius: -Nusileidžia čiuožyne, supasi sūpuoklėse. -Eina savo paties pėdsakais smėlyje, sniege. -Laisvai laksto po kiemą, salę - sustoja išgirdus garsinį signalą (plojimą rankomis, varpelio skambėjimą). -Ropoja; prašliaužia pro kliūtis; perlipa, perlenda per įvairias kliūtis vaikui patogiu būdu. -Paridena kamuolį pirmyn ir stengiasi jį pavyti. -Sportuoja netradicinėje aplinkoje (pvz., darželio kieme). -Žaidžia žaidimą „Kas tyliau nueis?“ -Atlieka grūdinimosi, pėdos bei taisyklingos laikysenos formavimo pratimus. -Esant palankiom sąlygom atlieka oro ir vandens procedūras.	Ikimokyklinis amžius: -Kiekvieną rytą atlieka rytinę mankštą. -Kiekvieną dieną, išskyrus lyjant ir sningant, eina pasivaikščioti į lauką. -Žaidžia, juda, aktyviai veikia bei ilsisi, turi galimybę pasidalinti su draugais ir pedagogais ne tik džiaugsmingais, bet ir skaudžiais išgyvenimais, vaikas jaučiasi saugus, auga atviras, pasitikintis. -Žaidžia lauko, sportinius bei judrius žaidimus, dalyvauja estafetėse, sportinėse pramogose, varžybose, išbando savo jėgas, vikrumą, drąsą, mokosi laimėti ir garbingai pralaimėti. -Bėgioja keičiant kryptį; tempą. -Žaidžia gaudynes su draugais. -Šokinėja abiem kojom vietoje, lengvai judant pirmyn. -Laipioja pasviromis kopėtėlėmis, gimnastikos siennele.

3. Emocijų suvokimas ir raiška

Ikimokykliniame amžiuje būdingas užslėptas nepasitikėjimas, susikaustymas, kuris dažnai atsiranda dėl vaikų grupėje priimtų stereotipinių vaidmenų (pvz., vienas vaikas visada – lyderis, kitas – vykdytojas, vienas – viską mokantis, kitas – ne). Todėl vaiko emocijų ugdymasis pradedamas nuo laisvos būsenos atsiradimo – nuo buvimo pačiu savimi. Tik turint šios būsenos pagrindus, siekiama, kad ikimokyklinukai sąmoningai suvoktų emocijas, jas galėtų įvardinti, o prireikus tam tikroje veikloje (pvz., vaidyboje) galėtų emocijas sukelti, įsijausti ir išreikšti.

Domisi savo ir kitų emocijomis bei jausmais.

Esminė nuostata: Domisi savo ir kitų emocijomis bei jausmais.

Esminis gebėjimas: Atpažįsta ir įvertina savo emocijas ar jausmus bei jų priežastis, atpažįsta ir įvardina kitų emocijas ar jausmus, įprastose situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamais, kitiems priimtinais būdais.

Vaiko pasiekimai			
2-3 metų	3-4 metų	4-5 metų	5-6 metų
-Pradedą naudoti emocijų raiškos žodelius. -Atranda savus emocijų raiškos būdus. - Emocijos pastovesnės, tačiau dar būdinga greita nuotaikų kaita.	-Pavadina pagrindines emocijas. -Atpažįsta kitų emocijas pagal elgesį. -Geriau valdo savo emocijų raišką ir veiksmus, reaguodamas į juo besirūpinančio suaugusiojo veido išraišką, balso intonaciją, žodžius.	-Apibūdina situacijas, kuriose kilo jausmai. -Atpažįsta kitų emocijas pagal veido išraišką, elgesį ir tinkamai į jas reaguoja. -Išreiškia jausmus mimika ir žodžiais, o ne veiksmis.	-Apibūdina jausmus sukėlusias situacijas ir priežastis. - Išreiškia jausmus tinkamais būdais – neskaudindamas kitų. -Dažniausiai geranoriškai nusiteikęs kitų atžvilgiu.

Vaiko veiksenų pavyzdžiai	
Ankstyvasis amžius: -Žaisdamas, bendraudamas išreiškia savo jausmus ir norus. - Kalba apie jausmus, žiūrinėdamas paveikslėlius, nuotraukas, piešinius, knygų iliustracijas. -Išdarinėja grimasas žvelgdamas į veidrodį. -Apžiūrinėja emocijas paveikslėliuose ir bando įvardinti. -Žiūri nuotraukas ir pasako, kur mergaitės, o kur berniukai. -Savo jausmus išreiškia bendraudamas ir žaisdamas vaizduotės žaidimus. -Nenoriai dalinasi savo žaislais, asmeniniais daiktais. -Atsisveikina ir pasisveikina su šeimos nariais, sako „ačiū“, „prašau“. -Domisi vaikais, ieško draugo žaidimui. -Norai žaidžia su suaugusiuoju, atkartoja jo veiksmus. -Tyrinėja savo ir kitų nuotaikas: linksmas, liūdnas, aiškinasi veido išraiškos mimikas: „nusiminęs“, „piktas“, „verkiantis“, „džiugus“.	Ikimokyklinis amžius: -Kuria nuotaikingų veidų paveikslą. -Žaidžia spalvų kortelėmis, spalvotomis skarelėmis, pasakydami, kokios spalvos tą dieną nuotaika. -Klausosi skirtingos nuotaikos muzikos kūrinių, jas išreiškdami spalvomis, linijomis, formomis. - Kūno išraiška pavaizduoja jausmus (vaidyba). -Kasdienės, ugdomosios veiklos, pasivaikščiojimų, išvykų bei ekskursijų metu, bendraudami rodo jautrumą kitiems. - Domisi draugo savijauta, stebi, kada kitam liūdna, skauda, gera ar linksmas, nuramina, džiaugiasi kartu.

4. Savireguliacija ir savikontrolė

Nusiteikęs sutelkti dėmesį, būti kantrus, valdyti emocijų raišką ir elgesį. Esminis gebėjimas: Ilgesnį laiką sutelkia dėmesį klausymui, stebėjimui, veiklai, įsiaudrinęs geba nusiraminti, bendraudamas su kitais bando kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus.

 Žaidžia žaidimus, kuriuose pergalę lemia ne tik sėkmė, bet ir individualūs gebėjimai.	Savireguliacija ir savikontrolė suvokiama kaip ikimokyklinuko savitvarda – savo jausmų kontrolė valdant stresą; savo impulsų tvardymas, ištvermingumas susidūrus su sunkumais; tinkama emocijų raiška; asmeninių tikslų iškėlimas ir tikslingas jų siekimas.
--	---

Vaiko pasiekimai			
2-3 metų	3-4 metų	4-5 metų	5-6 metų
-Bando kontroliuoti savo elgesį. -Trumpam atitraukus dėmesį vėl sugrįžta prie ankstesnės veiklos. -Išbando savo interesų gynimo ir konfliktų sprendimo būdus. -Atkakliai laikosi savo norų.	-Sekdamas suaugusiojo ir kitų vaikų pavyzdžiu laikosi tvarkos ir žaidimų taisyklių. - Žaisdamas kalba su savimi, nes kalba padeda sutelkti dėmesį, kontroliuoti savo elgesį.	-Primenant laikosi tvarkos ir žaidimų taisyklių. - Priima dienos ritmo pasikeitimus. - Sugalvoja kelis konflikto sprendimo būdus.	-Savarankiškai laikosi tvarkos ir žaidimų taisyklių. -Bando konfliktus spęsti taikiai. -Sutelkia dėmesį klausymui, stebėjimui, veiklai tiek, kiek sužadintas susidomėjimas. - Bando susilaikyti nuo netinkamo elgesio jį provokuojančiose situacijose.

Vaiko veiksenų pavyzdžiai	
Ankstyvasis amžius: -Laiku valgo, eina į lauką pasivaikščioti, laiku miega, žaidžia ir t.t. -Pripranta prie ritualų ir jų laikosi. -Reiškia savo emocijas, pasitenkinimą, palankumą kitam: šypsosi, juokiasi, glosto, apkabina, bučiuoja, vadina vardu. -Žaidžia emocinius (klykavimo, mylavimo) žaidimus. -Kasdinių situacijų metu aiškinasi kultūringo bendravimo.	Ikimokyklinis amžius: -Tyrinėja savo ir kitų elgesį, atlieka kai kuriuos įpareigojimus, nurodymus. -Kuria, aptaria grupės elgesio taisykles. -Žaisdamas, bendraudamas mokosi elementarių savikontrolės įgūdžių. -Aiškinasi, kad ne visada visi norai yra patenkinami, kad kiti žmonės irgi turi savo jausmus ir norus. -Diskutuoja apie bendravimą, kilusius ginčus su draugais, kaip juos taikiai spręsti. -Žaidybinių situacijų metu ieško konfliktų sprendimo būdų.

5. Savivoka ir savigarba

Supranta savo asmens tapatumą (aš esu, buvau, būsiu), pasako, kad yra berniukas/mergaitė, priskiria save savo šeimai, grupei, bendruomenei, palankiai kalba apie save, tikisi, kad kitiems jis patinka, supranta ir gina savo teises.

Kartu su tėveliais važiuoja į ekskursijas

Ypatingas dėmesys skiriamas ikimokyklinuko savivokos ir savigarbos ugdymui(si) – tiksliai savo jausmų, interesų, vertybių ir teigiamų asmeninių ypatybių vertinimui. Nes tik teisingai save įsivertinant susiformuoja pasitikėjimo savimi jausmas.

Vaiko pasiekimai			
2-3 metų	3-4 metų	4-5 metų	5-6 metų
-Kalba pirmuoju asmeniu „aš“. - Pasako kas jis yra – berniukas ar mergaitė. -Pavadina 5-6 kūno dalis. -Didžiuojasi tuo, ką turi ir gali padaryti.	-Pasako savo ir kito jausmus, norus. -Supranta, kad kitas negalėjo matyti to, ką matė jis, nes kitas žmogus nebuvo šalia. - Mano, kad jis yra geras, todėl jį kiti palankiai vertina.	-Supranta, kad jis buvo (kūdikis), yra (vaikas) ir visada bus tas pats asmuo užaugęs (vyras/moteris). -Jaučiasi esąs šeimos, vaikų grupės narys. -Siekia kitų dėmesio, palankių vertinimų.	-Įvardija savo norus, jausmus, savybes, gebėjimus. - Pasako savo tautybę. -Save vertina teigiamai. -Atpažįsta kitų palankumo ir nepalankumo jam ženklus.

Vaiko veiksenų pavyzdžiai	
Ankstyvasis amžius: -Tyrinėja save veidrodyje, tapatina su draugais, įvardina berniuką, mergaitę. - Piešia „Mano namas“, „Aš“. -Žaidžia vardų žaidimus: atsiliepia, pašauktas vardu; padrąsintas, save vadina vardu; pasako vardą kitam, parodydamas pirštukais metus. -Skiria save, rodo nuotraukose šeimos narius, brolių, sesę ir kitus. -Mokosi papasakoti apie save, pasakyti savo vardą, piršteliais parodo savo amžių. -Vardina žmogaus kūno dalis, aiškinasi, kam reikalingos kojos, ausys, akys ir kt. kūno dalys. -Mėgdžioja suaugusiojo rodomus judesius, imituoja gyvūnų kūno dalių judesius. -Pasakoja apie save: amžius, išvaizda, lytis, pomėgiai, gebėjimai. -Ieško savęs nuotraukose, stebi veidrodyje. -Žaidžia bendravimo žaidimus, kartoja ir įsimena savo vardą, pavardę, kitų vaikų vardus, pomėgius. -Pristato save kitiems, perduodamas simbolinį ženklą. -Diskutuoja, kokie patys vaikai yra, ko nori, kaip jaučiasi.	Ikimokyklinis amžius: -Kuriam knygelę apie save, įsegdami savo paties pieštą autoportretą, draugų, auklėtojos, tėvų, kitų šeimos narių pieštus portretus su užrašytais žodžiais apie jį; gretina portretus, svarsto, ar panašus, kokį patį mato save pats ir kokį mato kiti. -Apie savo veiklą pasakoja suaugusiems ir vaikams, džiaugiasi, rodo, ką nuveikęs. -Žaidžia „komplimentų“ žaidimus, pastebėdami ir įvertindami vienas kito gerąsias savybes. -Žiūrinėja knygeles, savo šeimos nuotraukas, įvardina šeimos narius, iš žaislų sudaro šeimos variantus. -Kalba, judesiais, mimika išreiškia meilę šeimos nariams. -Diskutuoja apie gimtinę, Tėvynę, domisi tradicijomis, papročiais, vietinėmis šventėmis, dalyvauja jose. -Atpažįsta, atkartoja girdėtą informaciją iš gimtojo miesto istorijos.

6. Santykiai su suaugusiais

Pasitiki pedagogais, ramiai jaučiasi su jais kasdieninėje ir neįprastoje aplinkoje, iš jų mokosi, drąsiai reiškia jiems savo nuomonę, tariasi, derasi; žino, kaip reikia elgtis su nepažįstamais suaugusiais.

Pasirenka bendrų pomėgius.

Nuo pat pirmų gyvenimo metų vaikas bendrauja su žmonėmis: su suaugusiais ir vaikais. Ikimokykliniame amžiuje didelis vaidmuo tenka vaiko ir suaugusiųjų, bendraamžių tarpusavio santykiams, kurių metu vaikas mokosi gerbti ir vertinti kitus žmones. Šie susiformavę vaiko gebėjimai turi teigiamus pagrindus tolimesniame gyvenimo etape – užaugę lengviau pritampa prie kolektyvo, kuriame stengiasi įgyvendinti vaikystėje jiems įdiegtas socialinio elgesio taisykles.

Vaiko pasiekimai			
2-3 metų	3-4 metų	4-5 metų	5-6 metų
-Lengviau atsiskiria nuo tėvų ar globėjų. -Ramiai stebi nepažįstamus žmones. -Žaidžia greta arba trumpai su draugu. -Audringai reiškia teises į savo daiktą.	-Lengvai atsiskiria nuo tėvų ar globėjų. -Pasitiki pedagogu, priima pagalbą, vykdo individualius prašymus. -Žaidžia kartu su bendraamžiais. -Dalijasi žaislais.	-Įtraukia suaugusįjį į savo žaidimus ir bendrą veiklą. -Priima su veikla susijusius suaugusiojo pasiūlymus. -Draugams siūlo savo žaidimų idėjas. -Padeda kitam vaikui.	-Stengiasi laikytis susitarimų. -Bando tinkamu būdu išsakyti priešišką nei suaugusiojo nuomonę. -Rodo iniciatyvą bendrauti ir bendradarbiauti su kitais vaikais. -Turi draugą.

Vaiko veiksenų pavyzdžiai	
Ankstyvasis amžius: -Tvarkosi savo žaidimo vietą, padeda draugams ar auklėtojai. -Deda daiktus ir žaislus į jiems skirtas vietas. -Žaisdamas su kitais reiškia palankumą, pasitenkinimą. -Noriai žaidžia su suaugusiuoju, atkartoja jo veiksmus. -Žaidžia žaidimus plėtojančius socialinę patirtį. -Mėgsta drauge veikti su suaugusiu (žaisti, vartyti knygeles, ridenti kamuolį, statyti bokštą ir kt.). -Mėgdžioja suaugusiųjų, brolių, seserų veiksmus, kalbą, poelgius.	Ankstyvasis amžius: -Kviečia kartu veikti, žaisti. -Aptaria, kuria bendravimo su aplinkiniais elgesio taisykles. -Klausosi suaugusiųjų pasakojimų, sekimo, deklamavimo, skaitymo, dainų, lopšinių. -Susipažįsta su įstaigoje dirbančiais žmonėmis, jų veikla, aiškinasi, kuo jie svarbūs, kodėl reikia gerbti jų darbą. -Žaidimų metu imituoja, išbando suaugusiųjų darbus, atitinkamoms situacijoms tinkančius elgesio būdus. -Diskutuoja, kaip elgtis su nepažįstamais žmonėmis, kuria žaidybines situacijas, kaip negalima elgtis. -Aiškinasi pavojingas situacijas, aptaria, į ką reikėtų kreiptis pagalbos. -Domisi žmonėmis, kurie rūpinasi žmonių saugumu: policininkais, gaisrininkais, gydytojais. -Susipažįsta su jų profesija, aiškinasi, kokiais telefono numeriais juos galima iškviesti.

7. Santykiai su bendraamžiais

Bendraamžių tarpusavio santykiai yra lygiaverčiai. Tačiau vaiko santykiai su bendraamžiais darželio grupėje nebūtinai yra labai artimi. Vis dėlto bendraamžių įtaka vaiko emocinei raidai yra labai didelė. To paties amžiaus vaikai vienas kito išgyvenimus supranta geriau nei tėvai ar broliai ir seserys. Jie yra vienodo amžiaus, panašiai nusimano apie pasaulį, patiria tuos pačius įvykius darželyje, visi bendrauja su ta pačia. Bendraamžiai grupėje emocijas patiria drauge ir labai stipriai: linksmi žaidžia, ar bijo vorų. Vaikai susikuria grupės kultūrą su savitomis taisyklėmis ir vertybėmis, tarp jų – nerašytas taisykles, kokiomis emocijomis „spalvinti“ vienus ar kitus įvykius.

Nuo pat pirmų gyvenimo metų vaikas bendrauja.

Nuo pat pirmų gyvenimo metų vaikas bendrauja su žmonėmis: su vaikais. Vaikai jam padeda patenkinti biologines, psichines, emocines, visuomenines reikmes, jiems tarpininkaujant jis sužino apie pasaulį, iš jų perima reagavimo būdą, pažiūras, įgyja įgūdžių, įvairiausias patirties. Todėl ikimokykliniame amžiuje didelis vaidmuo tenka vaiko, bendraamžių tarpusavio santykiams, kurių metu vaikas mokosi gerbti ir vertinti kitus žmones.

Vaiko pasiekimai			
2-3 metų	3-4 metų	4-5 metų	5-6 metų
-Lengviau atsiskiria nuo tėvų ar globėjų. -Ramiai stebi nepažįstamus žmones. -Žaidžia greta arba trumpai su draugu.	-Drąsiai veikia, rizikuoja, išbando ką nors nauja. -Mėgdžioja, tačiau žaidžia savaip. -Nori veikti savarankiškai ir tikisi suaugusiojo palaikymo, pagyrimo.	-Įtraukia suaugusįjį į savo žaidimus ir bendrą veiklą. -Priima su veikla susijusius suaugusiojo pasiūlymus. -Draugams siūlo savo žaidimų idėjas. -Padeda kitam vaikui.	-Stengiasi laikytis susitarimų. -Bando tinkamu būdu išsakyti priešišką nei suaugusiojo nuomonę. -Rodo iniciatyvą bendrauti ir bendradarbiauti su kitais vaikais. -Turi draugą.

Vaiko veiksenų pavyzdžiai	
Ankstyvasis amžius: -Noriai žaidžia su suaugusiuoju, atkartoja jo veiksmus. -Žaidžia žaidimus plėtojančius socialinę patirtį. -Mėgsta drauge veikti su suaugusiu (žaisti, vartyti knygeles, ridenti kamuolį, statyti bokštą ir kt.). -Mėgdžioja suaugusiųjų, brolių, seserų veiksmus, kalbą, poelgius. -Mimika, gestais išreiškia meilę, nuotaiką, nerimą, pyktį, susierzinimą, kaltę, gėdą. -Žodžiu išreiškia norus. -Stebi suaugusiųjų gyvenimą, diskutuoja apie žmonių darbą, šeimą. -Seka suaugusiųjų pavyzdžiu, iš jų mokosi, kreipiasi pagalbos, patarimo, klausinėja, išklauso, rodo savo darbelius, džiaugiasi savo pasiekimais. -Kviečia kartu veikti, žaisti. -Aptaria, kuria bendravimo su aplinkiniais elgesio taisykles.	Ikimokyklinis amžius: -Tvarkosi savo žaidimo vietą, padeda draugams ar auklėtojai. -Deda daiktus ir žaislus į jiems skirtas vietas. -Žaisdamas su kitais reiškia palankumą, pasitenkinimą. -Žaidžia žaidimus plėtojančius socialinę patirtį. -Mėgsta drauge veikti su suaugusiu. -Mėgdžioja suaugusiųjų, brolių, seserų veiksmus, kalbą, poelgius. -Mimika, gestais išreiškia meilę, nuotaiką, nerimą, pyktį, susierzinimą, kaltę, gėdą. -Žodžiu išreiškia norus. -Stebi suaugusiųjų gyvenimą, diskutuoja apie žmonių darbą, šeimą. -Kviečia kartu veikti, žaisti. -Aptaria, kuria bendravimo su aplinkiniais elgesio taisykles.

8. Sakytinė kalba

Vaiko sakytinė kalbinė raiška susiejama su grafine, plastine, muzikine, mimikos ir gestų išraiška. Ikimokykliniame amžiuje tarp sklandaus vaiko kalbėjimo ir smulkiosios motorikos judesių yra tiesioginis ryšys. Todėl ikimokykliniame amžiuje skiriamas didelis dėmesys smulkiosios motorikos žaidimams, kurie aktyvina vaikus, išlaisvina vaiko mintis, jausmus, kartu ir drausmina, skatina ir plėtoja mąstymo procesus, padeda bendrauti ir bendradarbiauti. Programoje pagrindinis kalbos ugdymo metodas - kasdieninis bendravimas įvairios veiklos metu.

Bendrauja su draugais

Kalba – ypatinga vaiko savybė.

Kalba – stebuklinga vaiko savybė. Mes matome, kaip ji gimsta, kaip kasdien keičiasi, keisdama ir vaiko savivoką, ir pasaulėjautą, ir pasaulėvaizdį. Kalba – slėpinga vaiko savybė. Sakytinė vaiko kalba – tai gebėjimas kalbėti, kalbos turinys, klausimasis, o gebėjimas išsakyti mintis – kalbos raiška.

Vaiko pasiekimai			
2-3 metų	3-4 metų	4-5 metų	5-6 metų
-Supranta ir greitai mokosi paprastų naujų žodžių. -Supranta kalbą ir kalba 3-4 žodžių sakiniiais. -Atsako vienu ar keliais žodžiais į elementarius klausimus.	-Klausosi skaitomų ir pasakojamų kūrinių. -Klausosi naujų žodžių ir bando juos suvokti. - Išklauso ir reaguoja į kelis vienas paskui kita sekančius nurodymus.	-Išskiria pirmą ir paskutinį garsą trumpuose žodžiuose. -Vartoja vaizdingus, palyginamuosius žodžius. - Deklamuoja.	-Išskiria garsą žodžio pradžioje, viduryje ir gale. -Suvokia pasakojimo, pokalbio eigą, supranta ir interpretuoja. -Vartoja antonimus ir sinonimus. - Kuria ir pasakoja įvairius tekstus (mįsles, humoristines istorijas ir pan.).

Vaiko veiksenų pavyzdžiai	
Ankstyvasis amžius: -Įvardina, ką mato knygutėje, klausosi sekamų pasakų, skaitomų grožinės ir pažintinės literatūros kūrinių. -Atsako į klausimus: kas čia?, ką veikia? -Atsako į pateiktus trumpus klausimus, susijusius su sekta ar skaityta pasaka. -Kalba sakiniais, vartoja žodžius, padedančius bendrauti su aplinkiniais ir išreikšti savo norą. -Klauso suaugusiųjų kalbos, bendrauja su suaugusiuoju, kitais vaikais. -Paveikslėliuose, nuotraukose parodo ir pavadina berniuką, mergaitę, senelį, močiutę, tetą, dėdę.. -Varsto raištelius. -Varto knygeles.	Ikimokyklinis amžius: -Pasakoja apie save ir savo šeimą: pasako savo vardą, pavardę, amžių, kur gyvena, artimųjų vardus, kur dirba tėveliai ir t.t. -Atpažįsta ir bando įvardinti elementarius simbolius (raides). -Komentuoja, ką padaręs, ką nupiešęs, ką žaidęs. -Deklamuoja. -Seka pasakas be galo. -Žaidžia žaidimą „Kokį garsą išgirdai?“.

9. Rašytinė kalba

Rašytinę kalbą vaikas geriausiai perpranta natūralioje veikloje sužadinus jo poreikį užrašyti ir perskaityti. Rašytinė vaiko kalba – rašymas ir skaitymas. Tai vaiko gebėjimai perduoti savo mintis, jausmus, patirtį ženklais (piešiniu, sutartiniu vaizdu (simboliu), raide, žodžiu), atpažinti grafiškus vaizdus, simbolius, raides, žodžius ir sulieti juos su prasme: matytu, girdėtu, išgyventu, sužinotu.

Rašytinė kalba – vaiko minčių dėstymas erdvėje.

Rašytinė kalba – vaiko minčių dėstymas erdvėje (pvz., popieriuje). Pirmas tokios kalbos momentas atsispindi vaiko „keverzonėse“, todėl į vaikų piešinius žiūrima kaip į savitą kalbą. Taip nuo daiktų piešimo pereinama prie žodžių piešimo – rašytinės kalbos ugdymosi. Programoje vaikų mokymasis rašyti natūraliai įeina į vaikų žaidimus, kurie prasideda nuo smulkiosios motorikos lavinimo. Tokiu būdu siekiama, kad raidė būtų tokiu pat vaiko gyvenimo elementu, kaip ir kalba. Rašytinė kalba – paties vaiko veikla. Ikimokykliniame amžiuje skatinamas vaiko domėjimasis knygomis, taip rašytinę kalbą siejant su skaitymu.

Vaiko pasiekimai			
2-3 metų	3-4 metų	4-5 metų	5-6 metų
-Savarankiškai ir padedant suaugusiajam varto knygeles. -Pradedą atpažinti jo mėgstamas knygeles, nori, kad jas jam paskaitytų. -Kartais knygeles laiko taisyklingai. -Reaguoja į skaitomą tekstą rankų/kojų judesiais, veido raiška, emocijomis. -Įvairiais rašikliais spontaniškai brauko popieriaus lape.	-Domisi rašikliais ir kompiuteriu. -Pradedą domėtis raidėmis ir bando jas „naudoti“ savo veikloje. - „Skaito“ knygelę paveikslėlius.	-Supranta spaudinių funkcijas: kalendorius, valgiaraštis, reklama ir pan. -Kopijuoja ir bando rašyti raides. -Kompiuteriu spausdina raides. -Domisi raidėmis ir supranta, kad raidės turi pavadinimus.	-Supranta rašymo tikslus. - Spausdintinomis raidėmis rašo savo vardą, kopijuoja aplinkoje esančius žodžius. -Supranta, kad garsas siejasi su raide, o raidės sudaro žodį. -Žino keliolika abėcėlės raidžių. - Perskaito savo vardą.

Vaiko veiksenų pavyzdžiai	
Ankstyvasis amžius: - „Rašo“ laišką mamai. -Žaidžia linijomis piešimo pape. -Spalvina paveikslėlius. -Varto knygeles ir klausinėja „Kas čia?“, ieško į ką panaši raidė (pvz. panaši kaip burbuliukas, kaip gyvatė ir pan.)	Ikimokyklinis amžius: -Gamina knygeles. -Vynioja, narplioja siūlus, trina vilną tarp delnų veliant kamuoliukus. -Ornamentuoja ritmiškai atkartodamas piešiamus elementus. -Ieško savo vardo raidės grupės aplinkoje, knygoje. -„Skaito“ - kuria istorijas pagal paveikslėlius; -Dėlioja raidžių korteles ir bando skaityti.

10. Aplinkos pažinimas

Ikimokyklinio amžiaus vaikui būdingas smalsumas, noras išbandyti, paliesti. Vaikas nuo paprastų klausimų „kas čia?“ pereina prie „kodėl?“, „kaip?“. Vaiko pažinimas prasideda nuo savęs, artimų žmonių, jį supančios daiktinės ir gamtinės aplinkos pažinimo. Skatinant vaiką tyrinėti aplinką, sudaromos sąlygos vaiko loginio mąstymo, atminties, vaizduotės lavinimui. Ikimokykliniame amžiuje pagrindinis vaiko pasaulio pažinimo metodas – žaidimas.

Dalyvauja pažintinėse išvykose.

Ikimokykliniame amžiuje aplinkos pažinimas - tai vaiko savęs pažinimas (savo kūno; jausmų ir svajonių pasaulis; savo gebėjimai; ryšiai su kitais žmonėmis), įgytas supratimas apie įvairias pasaulio sritis – artimiausią daiktinę, socialinę ir kultūrinę namų bei grupės aplinką (daiktus, žmones, jų gyvenimo būdą, kultūros reiškinius, techniką ir technologijas), gimtinę, Tėvynę; gamtą (gyvybę, gamtos objektus ir reiškinius, dangaus kūnus), žemę, jos paviršių, laiko tėkmę. Ypatingas dėmesys skiriamas, kad vaikas tobulintų jau turimus aplinkos pažinimo būdus ir išbandytų naujus.

Vaiko pasiekimai			
2-3 metų	3-4 metų	4-5 metų	5-6 metų
-Dalyvauja pažintinėse išvykose. -Stebi, atpažįsta artimiausią savo aplinką, orientuojasi joje. -Pažįsta ir pavadina kai kuriuos gyvūnus, žmones, daiktus, jų atvaizdus. -Žino kai kurių daiktų paskirtį ir jais naudojasi (šukos, šaukštas, nosinaitė).	-Išvardina gyvenamosios vietos objektus. -Pastebi pasikeitimus savo aplinkoje. -Pastebi ir pasako pagrindinius augalų ir gyvūnų požymius. - Atpažįsta ir įvardija artimiausios aplinkos gyvūnus, augalus.	-Pasakoja apie savo šeimą. - Atpažįsta ir įvardija naminius, kai kuriuos laukinius gyvūnus, nusako jų gyvenimo skirtumus. - Skiria daržoves, vaisius, uogas ir nusako panaudojimo maistui būdus. -Domisi gamtos reiškiniais, kurių negali pamatyti. - Moka stebėti ir prižiūrėti kambarinių augalų augimą	-Žino svarbią asmeninę informaciją. - Žino tradicines šventes. - Žino savo šalies ir sostinės pavadinimą. -Atranda ir mokosi naudotis buities prietaisais, skaitmeninių technologijų galimybėmis. -Žino apie naminių gyvūnų naudą žmogui. -Mokosi rūšiuoti atliekas.

Vaiko veiksenų pavyzdžiai	
Ankstyvasis amžius: -Stebi save ir draugus veidrodyje. -Augina „daržą“ ir stebi augalo gyvenimo etapus: dygimą, augimą, žydėjimą, sėklų brandinimą, nunikimą. -Žaidžia žaidimus: „Kas kur gyvena?“, „Kelionė prie jūros“ ir pan. - Renka gamtinę medžiagą. - Žaidžia pojūčių žaidimą „Paliesk“.	Ikimokyklinis amžius: -Piešia save, šeimą, apibrėžia ant popieriaus lakšto gulinčio vaiko, savo plaštakos kontūrus. -Kartu su tėveliais sudaro „Šeimos medį“. -Stebi gamtos reiškinius, kuria „Gamtininko kalendorių“. -Žaidžia kūrybinius-vaidmeninius žaidimus: aerouostas, autobusas, bankas, biblioteka, cirkas, degalinė, parduotuvė (drabužių, gėlių, žaislų, maisto), gaisrinė, gimtadienis ir pan.

11. Skaičiavimas ir matavimas

Kiekio supratimas ir skaičiavimas – tai komponentas, kuriame kalbama apie pirmąją vaiko pažintį su skaičiaus sąvoka. Čia svarbūs keli aspektai: skaičiaus panaudojimas kiekiui nusakyti (kiek?); skaičiaus panaudojimas numeravimui (kelintas?); simboliai, naudojami skaičiams pažymėti. Vaiko pažintinė raida neatsiejama nuo vis besiplečiančio vaiko suvokimo apie daiktų panašumus ir skirtumus. Todėl vaiko formos, erdvės, matavimų gebėjimų ugdymasis susijęs su: paprasčiausiomis geometrinėmis figūromis, daiktų dydžio suvokimu, orientavimusi erdvėje ir laike.

Skaičiavimai ir matavimai.

Skaičiavimas – tai komponentas, kuriame kalbama apie pirmąją vaiko pažintį su skaičiaus sąvoka. Čia svarbūs keli aspektai: skaičiaus vartojimas kiekiui nusakyti (kiek?); skaičiaus vartojimas numeruoti (kelintas?); simboliai, vartojami skaičiams pažymėti. Vaiko pažintinė raida neatsiejama nuo vis besiplečiančio jo suvokimo apie daiktų panašumus ir skirtumus. Komponente matavimas išskiriami tokie aspektai: vaiko pažintis su paprasčiausiomis geometrinėmis figūromis; daikto dydžio, dydžių santykio suvokimas; vis gerėjantis vaiko orientavimasis laike ir erdvėje.

Vaiko pasiekimai			
2-3 metų	3-4 metų	4-5 metų	5-6 metų
- Įsidėmi pagrindines spalvas: raudoną, mėlyną, geltoną, žalią. -Supranta tvirto bokšto statymo taisyklės (apačioje didesnė, viršuje mažesnė kaladėlė). -Skiria sąvokas mažai	-Pradedą skaičiuoti daiktus ir palyginti kelių daiktų grupes pagal daiktų kiekį grupėse. -Vartoja kelintinius skaitvardžius: pirmas, antras. -Grupuoja daiktus	-Supranta, kad daiktų skaičius nepriklauso nuo jų požymių ir jų padėties erdvėje. -Skaičiuoja iki 5-ių. -Skiria kelintinius skaitvardžius. -Skiria trikampę, stačiakampę formas.	-Sieja daiktų kiekį su skaičių žyminčiu simboliu. -Skaičiuoja iki 10-ties. -Pratęsia, sukuria skirtingų požymių sekas su 2–3 pasikartojančiais

ir daug. -Išrikiuoja daiktus į eilę. - Išidėmi pagrindines spalvas: raudoną, mėlyną, geltoną, žalią. - Supranta tvirto bokšto statymo taisykles (apačioje didesnė, viršuje mažesnė kaladėlė).	pagal išorinius požymius. -Lygina įvairių dydžių daiktus pagal išorinius požymius (ilgį, plotį, storį, aukštį ir t.t.). -Bando konstruoti, grupuoti atsižvelgiant į daikto formą. -Pradedą skirti dešinę ir kairę savo kūno pusę. Žino metų laikus, paros dalis.	-Grupuoja daiktus pagal formą, spalvą. --Dėlioja daiktus didėjimo - mažėjimo tvarka. -Skiria sąvokas: šiandien, vakar, rytoj.	elementais. - Nustato daikto vietą kito daikto atžvilgiu. -Skiria plokštumos ir erdvės figūras. - Nustato įvykių seką (metų laikai, paros dalys). - Pradedą suvokti laiko trukmę.
--	---	---	---

Vaiko veiksenų pavyzdžiai	
Ankstyvasis amžius: -Žaidžia didaktinį žaidimą „Uždėk tiek, kiek nupiešta“. -Rodo piršteliu ir skaičiuoja savo metus. - Veria karoliukus ant pagaliuko ir lygina (daugiau/mažiau), -Dalina vaises draugams (po lygiai). -Dėlioja paveikslėlius panaudojant geometrines formas. -Žaidžia žaidimą „Diena – naktis“. -Stato ir išrenka „Didžiausią ir mažiausią bokštą“. -Ieško ir randa paslėptą daiktą.	Ikimokyklinis amžius: -Skaičiuoja savo piršteliu, žaisliukus atlieka problemines užduotis: „Padalink vieną pyragą visiems vaikams“. -Žaidimuose taiko skaičiuotes. -Spalvina traukinuko vagoną „Atsižymėjimo juostoje“ ir įvardina kelintas atėjo į grupę. -Įvardija į kokias geometrines figūras panašūs įvairūs daiktai. -Modeliuoja figūromis (pvz., iš keturių trikampių sudėlioja kvadratą). -Lipdo geometrines figūras ir konstruoja (namelį, gėlytę ir pan.). -Dėlioja priešingybių paveikslėlius (aukštai-žemai, ant-po, kairėje-dešinėje ir pan.). -Kuriam kalendorius. -Gamina smėlio ir vandens laikrodžius.

12. Meninė raiška (dailė, muzika ir šokis, vaidyba)

Meninė veikla siekiama lavinti vaiko saviraišką, vaizduotę, ugdyti jo estetinį skonį. Vaiko kūryba primena žaidimą spalvomis, muzika ar judesiu. Todėl ikimokykliniame, kaip ir priešmokykliniame amžiuje, išskiriamos trys meninės veiklos rūšys: muzika, dailė, vaidyba. Vaikams sudaromos galimybės išgyventi laisvos idėjų ir jausmų saviraiškos džiaugsmą, pažinti, tyrinėti ir pajusti įvairius meninės raiškos būdus, džiaugtis gamtos bei žmogaus kūriniais. Grupėje įrengtos erdvės dailės ir teatrinei veiklai.

Šoka, dainuoja, vaidina darželyje.

Dailė yra ta vaikų gyvenimo sritis, kur kiekvienas gali atrasti tik jam vienam tuo metu itin svarbų savęs išreiškimo būdą be žodžių. Muzikinėje, šokio veikloje ugdomas jautrumas gamtos garsams, muzikos intonacijoms ir ritmams, muziką lydinčiam tekstui, tautosakai, žaidimų, ratelių ir šokių judesiams.

Vaidyba - tai bendrųjų vaiko sugebėjimų, jo psichinių bei fizinių galių, ypač kalbos, jausmų, intelekto, vaizduotės bei valios ugdymo būdas. Vaikas turi galimybę įsijausti į personažo gyvenimą, džiaugsmą, liūdesį, tobulinti vaidybinius gebėjimus panaudojant įvairias teatrinės priemones.

Vaiko pasiekimai			
2-3 metų	3-4 metų	4-5 metų	5-6 metų
-Savo „keverzonėse“ įžvelgia daiktus ir įvykius. -Eksperimentuoja dailės priemonėmis išreikšdamas save. -Dainuoja 2-4 garsų daineles. -Kartu su pedagogu ritmiškai groja muzikos	-Patirtį išreiškia naudodamas įvairias linijas, jų derinius, geometrines ir laisvas formas, spalvas. -Eksperimentuoja dailės priemonėmis atspindamas spalvas. - Dainuoja trumpas, aiškaus ritmo daineles.	-Patirtį išreiškia kitiems atpažįstamais vaizdais. - Eksperimentuoja išbandydamas skaitmenines priemones, fotoaparata. -Dainuoja dialoginio pobūdžio daineles. -Šoka šokius,	-Dailės darbus papildo grafiniais ženklais (raidėmis, žodžiais). -Eksperimentuoja mišriomis dailės priemonėmis ir technikomis. -Dainuoja platesnio diapazono vienbalses daineles. -Groja 2-3 garsų

instrumentais. -„Šoka“ mėgdžiodamas judesius. -Kartoja matytus veiksmus, judesius. -Vaizduoja siužetinius elementus.	- Kuria ritminius motyvus. -Kuriam dialogą tarp veikėjų. -Atkuria matytą situacijų fragmentus.	pritaikant skirtingo tempo dalis. - Vaizduoja realistinį ir fantastinį siužetą. -Susikuria vaidybinę aplinką.	melodijas. - Improvizuoja trumpas žodines veikėjų frazes. -Tikslingai naudoja daiktus teatro reikmėms.
---	---	--	--

Vaiko veiksenų pavyzdžiai	
Ankstyvasis amžius: -Piešia pagaliuku ant smėlio, sniego; kreida ant lentos, asfalto. -Tapo ant medžio lapų. -Lipdo plastilinu iš vieno gabalo (suka rutulį, kočioja tiesiais judesiais). -Klausosi įvairių muzikinių kūrinių, atliekamų gyvai ir įrašytų. -Mėgdžioja gamtos ir mechaninius garsus. -Kuriam savas daineles su įvairiais garsažodžiais. -Žaidžia pirštinių teatro lėlėmis. -Žaidžia žaidimą „Atspėk kas aš?“ -Pritaiko balso tembrą pasirinktam personažui.	Ikimokyklinis amžius: -Aplikuoja „mozaikos“ principu. -Derina kelias dailės raiškos technikas viename darbe. -Ornamentuoja, sistemingai kartodamas elementus. -Gamina šventines dekoracijas. -Organizuoja fotografijų parodėles. -Klausosi muzikinių kūrinių ar fragmentų. -Išklausius muzikos, pasakoja vaizdinius arba įvardina instrumentus. -Domisi muzikinių kūrinių atlikėjų grupėmis. -Muziką išreiškia judesiu. -Dainuoja, šoka ratelius. -Mėgdžioja gamtos garsus. -Žaidžia stalo teatrą. -Išbando save šešėlių teatre. -Kuriam veiksmų siužetą iš „čia ir dabar“ pasigamintų ar aplinkoje rastų daiktų. -Kuriam spektakliukus draugams.

13. Estetinis suvokimas

Estetiniame suvokime svarbiausia ne įgyti žinių, o dvasiškai tobulėti, suprasti tas vertybes ir idealus kurias akcentuoja meno kūrėjas.

Rengia savo ir draugų meninių darbų parodas

Estetinio suvokimo ugdymasis nekelia tikslo padaryti vaiką visų meno rūšių mylėtoju, nes mėgdamas ir suprasdamas kelias meno rūšis, vyresniame amžiuje vaikas sugebės pastebėti ir įvertinti įvairių kūrinių savitą grožį. Svarbi estetinio vaikų auklėjimo dalis yra skaitymo menas. Grožinė literatūra žadina vaiko savęs pažinimo ir vertinimo poreikį, parodo žmogiškųjų vertybių ir siekimų prasmę. Todėl vaikas skatinamas kalbėti ne tik taisyklingai bet ir raiškiai, kaip su atitinkama intonacija vaikui skaitant pasakas. Tokie veiksmai lavina vaiko klausą, jis geriau skiria garsus, o vaiko sugebėjimas mėgdžioti, jausti intonacijos įvairumą yra svarbus estetinio suvokimo tobulinimo veiksnys.

Vaiko pasiekimai			
2-3 metų	3-4 metų	4-5 metų	5-6 metų
-Emocingai reaguoja į dainų garsus, vaidinimo veikėjus, dailės kūrinių objektus.	-Atpažįsta (suklūsta, rodo) kai kuriuos jau girdėtus muzikos kūrinius, matytus šokius, ratelius, vaidinimo veikėjus, dailės kūrinių objektus. -Emocingai reaguoja girdėdamas darnų garsų, intonacijų, žodžių sąskambį, žiūrindamas savo ir kitų piešinėlius, spalvingas knygelių iliustracijas, žaislus,	-Keliais žodžiais ar sakiniiais pasako savo įspūdžius apie klausytą muziką, dainelę, eilėraštį, pasaką, matytą šokį, vaidinimą, dailės kūrinių, knygelių iliustracijas, gamtos ir aplinkos daiktus ir reiškinius, pastebi ir apibūdina kai kurias jų detales. -Dalijasi įspūdžiais po koncertų, spektaklių.	- Papasakoja įspūdžius apie meninio kūrinio siužetą. -Grožisi ir palankiai vertina savo ir kitų kūrybinę veiklą, įvardija kodėl gražu. - Pastebi papuoštą aplinką.

	džiaugdamasis savo puošnia apranga.	-Supranta ir pakomentuoja kai kuriuos meninės kūrybos proceso ypatumus (veikėjų bruožus, nuotaiką, spalvas, veiksmus).	
--	-------------------------------------	--	--

Vaiko veiksenų pavyzdžiai	
Ankstyvasis amžius: -Klausosi sekamų pasakų, skaitomų eiliuotų kūrinių, apsakymų ir pan. -Klausosi gamtos garsų. -Imituoja gamtos garsus. -Kabina savo meninį darbėlį grupės rūbinėlėje, jį komentuoja. -Puošiasi kai žaidžia „Gimtadienį“. -Lankosi Lėlių teatre.	Ikimokyklinis amžius: -Dalyvauja įstaigoje organizuojamuose renginiuose (Kalėdos, Vaikų-tėvų-senelių vakaronėse, Adventas, Užgavėnės ir kt.). -Klausosi gyvai atliekamos profesionalios muzikos (kviestiniai svečiai). -Varto liaudies meno knygas, apžiūri tautodailės darbus.

14. Iniciatyvumas ir atkaklumas

Iniciatyvumas – ikimokyklinuko savybė pasireiškianti savarankišku veiklos atlikimu, idėjos iškėlimu. Atkaklumas - savo tikslų siekimas, nenuolaidžiavimas savo norams.

Dalyvauja šventėje.

Būti iniciatyviam ir atkakliam labai sudėtinga, nes reikia įdėti pastangų – niekas iš niekur neatsiranda. Šių gebėjimų ugdymasis formuoja vaiko valią - nusiteikimą veikti aktyviai, rinktis veikimo kryptis, įveikti kliūtis, siekti tikslo, padeda pasirinkti geriausius veiklos variantus.

Vaiko pasiekimai			
2-3 metų	3-4 metų	4-5 metų	5-6 metų
-Pats keičia veiklą. -Reiškia savo norus, sako „ne“.	-Pasirenka ir žaidžia vienas ar su draugais. -Įsitraukia suaugusiojo pasiūlytą veiklą (susidomėjęs). -Laukia suaugusiojo pagalbos, padaršinio, kai susiduria su nesėkme.	-Ilgesį laiką kryptingai plėtoja veiklą vienas ar su draugais. -Pereina nuo pasirinktos veiklos prie suaugusiojo pasiūlytos veiklos. -Bando pats įveikti kliūtis veikloje, nepavykus kreipiasi pagalbos į suaugusįjį.	-Plėtoja veiklą, ją tęsia po dienos miego, kitą dieną. -Ilgesniam laikui įsitraukia į suaugusiojo pasiūlytą veiklą. -Kreipiasi pagalbos į draugus ir tik po to į suaugusįjį.

Vaiko veiksenų pavyzdžiai	
Ankstyvasis amžius -Randa naują žaislą ir išbando jo galimybes. -Žaidžia situacijas „Aš pats“. -Piešia piešinį mamai, tėčiui, sesei/broliui. -Sugalvoja būdus, kaip pasiekti neprieinamą daiktą. -Pats išrenka ir pasiūlo auklėtojui skaityti knygelę.	Ikimokyklinis amžius -Piešia „Mano diena“ (atsispindi ką vaikas ketina veikti per dieną). -Pasirenka veiklą, kuri užrašoma „Grupės padėjėjų tvarkaraštyje“. -Sprendžia auklėtojų sudarytas problemines situacijas – teikia pasiūlymus. -Apibrėžia savo rankos plaštaką, pasirenka ir priklijuoja paveikslėlius, žyminčius, ką gali nuveikti darželyje ir kieme – „Mano gerosios rankytės“.

15. Tyrinėjimas

Smalsaudami vaikai pažįsta save ir pasaulį, lavina savo mąstymo gebėjimus, išbando įvairių elgesį, sužino, kas jiems patinka, o kas – ne. Smalsumas išreiškia norą sužinoti bei patirti kažką nauja ar neįprasta, o tai pasiekama tyrinėjant.

	Smalsumas yra poreikis, o tyrinėjimas – elgesys. Vaiko tyrinėjimas gali būti iš anksto apgalvotas ir sistemingas arba atsitiktinis. Ikimokyklinuko tyrinėjimai atveria galimybes pažinti aplinką, bendraamžius, suaugusiuosius, tam tikrus mokymosi dalykus, o be to – ir save patį. Skatindami tyrinėjantį mažylio elgesį, vaikas įgauna motyvaciją mokytis, o jo veikla pasipildo kūrybine vaizduote.
Sužino, kaip daryti angelus.	

Vaiko pasiekimai			
2-3 metų	3-4 metų	4-5 metų	5-6 metų
- Domisi jį supančia aplinka. - Kartoja veiksmą po patirtos nesėkmės.	-Tyrinėja supančią gamtinę ir daiktinę aplinką visais pojūčiais. -Pasirenka reikalingas priemones tiriamajai veiklai.	-Domisi, iš ko padaryti daiktai, jų savybėmis. -Suvokia daiktų paskirtį. - Įvardina daiktų, medžiagų, gyvūnų, augalų skirtingus pastebėjimus.	-Atlieka trumpalaikius stebėjimus. -Pasitelkia priemonių įvairovę (lupą, mikroskopą). -Analizuoja, grupuoja ir klasifikuoja daiktus pagal savybes.

Vaiko veiksenų pavyzdžiai	
Ankstyvasis amžius: -Įkišęs ranką į „stebuklingą maišelį“, liečia, čiupinėja, glamžo, spaudo esančius daiktus ir bando ištraukti: kietą, minkštą, švelnų ar šiurkštų daiktą, -Antspauduoja panaudodamas gamtinę medžiagą. -Piešia gamtoje rasta gamtiniais „dažais“. -Sukelia vėją: išmėgina kuo galima vėdintis (skarele, pučiant, bėgiojant, sukantis, mosuojant ranka, popieriaus lapu ir pan.).	Ikimokyklinis amžius: -Ieško atsakymų į probleminį klausimą „Kodėl?“. -Kuria savo pomėgių knygeles. -Ieško balansinių svarstyklių vidurio. -Išbando magneto galimybes. -Tyrinėja daiktus ant šviesos stalo. -Kuria koliažus ieškodamas detalių jungimo galimybių. -Dalyvauja artimiausios aplinkos išvykose ir kuria žemėlapius. -Kuria stebėjimų fotografijų parodėles.

16. Problemų sprendimas

Problemų sprendimo gebėjimai padeda vaikams priimti konstruktyvius sprendimus.

Sprendžia problemines situacijas „Ką daryti?“.

Vaikas pats mokosi pasirinkti, nuspręsti ir pajusti problemų sprendimo ar pasirinkimo padarinius. Todėl ikimokykliniame amžiuje vaiko problemų sprendimų ugdymasis ateityje palengvina ir praplečia sprendimų variantus ir poelgių galimas pasekmes.

Vaiko pasiekimai			
2-3 metų	3-4 metų	4-5 metų	5-6 metų
-Stebi savo veiksmų pasekmes. - Prašo pagalbos nepavykus atlikti veiklos.	-Išbando įvairias daiktų panaudojimo galimybes. -Supranta kada pavyko įveikti sunkumus.	-Ieško tinkamų sprendimo būdų. - Bando įveikti sunkumus pats.	- Pradedama matyti sprendimų pasekmes. -Tariasi su kitais dėl veiksmų atlikimo. -Nepasiekus tikslo, bando keletą kartų.

Vaiko veiksenų pavyzdžiai	
Ankstyvasis amžius: -Žaidžia auklėtojos sudarytas problemines situacijas „Ką daryti – atėmė žaisliuką?“ -Auklėtos padedamas atkreipia dėmesį į kasdieninę situaciją „čia ir dabar“. -Deda didesnę kibirėlį į mažesnę. -Kiemo aikštelėje randa balą ir kartu su auklėtoja sprendžia problemą – kaip nesuslapti	Ikimokyklinis amžius: -Ieško paveikslėliuose skirtumų. -Sprendžia problemines situacijas „Ką daryti“ – patarimai draugams. -Sudarinėja veiksmų planą tikslui „Noriu sužinoti“. -Žaidžia žaidimą „Labirintų keliai“. -Taiso sugadintą daiktą, suplėšytą knygutę.

kojyčių?	-Bando su auklėtoja įvardinti pasekmes „Kas bus, jeigu...“. -Žaidžia sveikatos saugojimo žaidimus: „Kaip pereiti gatvę?“, „Susirgo...“ ir pan.
----------	---

17. Kūrybiškumas

Kūrybiškumas – kiekvieno vaiko saviraiškos puoselėjimas, tai gebėjimas netipiškai mąstyti, kurti.

 Piešia, kerpa, aplikuoja – kuria meninius kūrinius.	Ikimokyklinio amžiaus tarpsnis – pats palankiausias kūrybiškumo ugdymuisi, nes būtent tada vaikas yra pats imliausias: jis smalsus, visa savo esybe trokšta pažinti pasaulį; jo mąstymas dar laisvas, nesuvaržytas dogmų ir stereotipų.
---	--

Vaiko pasiekimai			
2-3 metų	3-4 metų	4-5 metų	5-6 metų
-Žaisdamas atlieka įsivaizduojamus simbolinius veiksmus.	-Ižvelgia naujas įprastų daiktų savybes. -Sugalvoja įdomių idėjų, skirtingų veikimo būdų.	-Išradimais, neįprastai naudoja įvairias medžiagas, priemones.	-Ieško netikėtų sprendimų. -Fantazuoja.

Vaiko veiksenų pavyzdžiai	
Ankstyvasis amžius: -Pats puošia padarytus dirbinėlius. -Eksperimentuoja įvairiomis tūrinėmis medžiagomis, moliu, plastilinu, drėgnu smėliu, minkštu sniegu, sūria tešla. -Pritaiko įvairius daiktus veiksams, pvz. kaladėlė „telefonas“, pieštukas – „šaukštas“ ir t.t.; -Kartu auklėtoja dalyvauja kūrybiniuose darželio projektuose.	Ikimokyklinis amžius: -Eksperimentuoja ant balto ir spalvoto (sausos ir šlapio), įvairaus formato, dydžio popieriaus pirštu, teptuku, šiaudeliu, trintuku, kamšteliu, sagute. -Tapytą darbėlį papildo realiomis medžiagomis (audiniu, džiovintų augalais ir kt.). -Dailės priemonėmis reiškia savo literatūrinius, muzikos kūrinio ar kitokius meninius - Įspūdžius. -Aplikuoja iš skirtingo šiurkštumo, storumo, įvairių spalvų popieriaus, buityje nereikalingų laikraščių, tapetų, folijos ir kt.; -Kuria daugiasluoksnius kūrinius.

18. Mokėjimas mokytis

Mokėjimas mokytis – tai vaiko noras bei pasirengimas imtis naujų užduočių, gebėjimas kontroliuoti veiklos procesą bei taikyti įgytus gebėjimus įvairiuose kontekstuose.

Sprendžia probleminius klausimus: kokia spalva pasirinkti, kaip ką nuspalvinti ir t.t.

Ikimokykliniame amžiuje mokėjimo mokytis gebėjimų ugdymasis suprantamas kaip vaiko poreikis sužinoti, atsakomybė už savo veiklą, pasirenkamus veikimo būdus; savo stiprybių ir trūkumų žinojimas; veiklos rezultatų apmąstymas; domėjimasis pasirenkamos veiklos galimybėmis.

Vaiko pasiekimai			
2-3 metų	3-4 metų	4-5 metų	5-6 metų
-Domisi kas kaip veikia. -Atidžiai stebi veiklą ir bando pakartoti veiksmus.	-Siūlo žaidimų idėjas. -Domisi aplinka – klausinėja. -Žaidžia kūrybiškai.	-Imasi iniciatyvos įgyvendinant žaidimų idėjas. -Drąsiai spėja, bando, klysta ir taiso klaidas. -Spėlioja veiksmų pasekmes.	-Drąsiai ieško atsakymų į kylančius klausimus. -Kalba apie tai, ko norėtų išmokti, planuoja savo veiklą. -Randa reikiamą informaciją įvairiuose šaltiniuose.

Vaiko veiksenų pavyzdžiai	
Ankstyvasis amžius: -Išbando naujus žaidimus. -Pagiria draugą, leidžiant jam patirti sėkmės jausmą. -Žaidžia kartu su draugais bendrus žaidimus. -Kuria siužetinio žaidimo epizodus. -Ieško teminių paveikslėlių knygelėse. -Žaidžia probleminį žaidimą „Kur rasti...?“	Ikimokyklinis amžius: -Kuria savo pasiekimų knygeles. -Gamina plakatus. -Varto savo ir draugų meninės veiklos, kitų gebėjimų ir pažangos vertinimų segtuvus. -Apmąsto, diskutuoja, vertina savo ir kitų veiklą bei rezultatus. -Taiko įvairius informacijos paieškos metodus: knygų „skaitymas“, aplinkos tyrinėjimas, klausinėjimas. -Sprendžia galvosūkius.

VIII. NAUDOTA LITERATŪRA IR INFORMACIJOS ŠALTINIAI

1. Ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2005 m. balandžio 18 d. Įsakymu Nr. ISAK-627.
 2. Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas. Projekto „Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo plėtra“. Lietuvos respublikos Švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo aprūpinimo centras, 2014.
 3. Monkevičienė O., Tarasovienė A., Bartkevičienė V., Matlašaitienė R., Gražienė V., Glebuviene V., Katinienė A., Rimkienė R., Juraitienė I., Aukštakalnytė D. Ankstyvojo ugdymo vadovas. Vilnius. 2001.
 4. Gražienė V., Rimkienė R. Ikimokyklinio ugdymo gairės. Vilnius. 1993. Tautinė mokykla. Kaunas. 1989.
 5. Caughlin P. A. U vaiką orientuotų grupių kūrimas. Vilnius. 1997.
 6. Vaiko teisių konvencija. Lietuvos nacionalinis UNICEF komitetas. 2000.
 7. Žukauskienė R. Raidos psichologija. Vilnius. 1996.
 8. Ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos. Vilnius. 2015.
 9. Развивающие занятия с детьми 3-4 лет. Под редакцией Л.А.Парамоновой. ОЛМА Медиа Групп. 2009.
 10. Развитие интеллекта. Четвертаков К. Ромэн Пресс. 2005.
 11. Развитие речи, движения и мелкой моторики. Е.А.Лифиц. Айрис Пресс. Москва. 2010.
 12. Тесты для детей 3-4 лет. О.Н.Земцова. Москва. Махаон. 2009.
 13. Читаем в детском саду. Издательский дом «Нева». 2003.
-